

STJÄRNAN I BETLEHEM

MUREN →

Den världsberömt hemlige **KONSTNÄREN BANKSY** har öppnat ett politiskt hotell i Betlehem. Stället skryter med den "sämsta utsikten i världen", nämligen den israeliska muren på Västbanken.

TEXT ANNA JONASSON
FOTO FADWA ROUHANA

lobbyn tycks det mesta ganska normalt vid en första anblick. En typisk engelsk tesalong med sköna skinnsoffor att sjunka ned i, väggar med marinmålningar, några växter, statyer.

Men snart upptäcker besökaren avvikelser: den kapade handen som sticker upp ur blomkrukan, flytvästarna som ligger utspridda på stranden i marinmålningen, det självspelande pianot, väggen med troféer av övervakningskameror, änglarna med syrgasmasker som hänger ned från taket.

Sin vana trogen varvar Banksy inslag av normalitet med absurditet; lekfullhet med politiska budskap. Allt ger en dystopisk bild av världen 2017 och framför allt hur den ter sig för palestinier som lever under israelisk ockupation.

Som gäst i budgetbarracken räcker det med att lämna kreditkortuppgifter vid incheckning. Men övriga gäster måste lämna en deposition på över 8 000 kronor, eftersom konstverken i rummen är värda miljoner.

– Du missade Massive Attack-konserten, säger receptionisten när jag checkar in, lite senare än planerat.

– Massive Attack? Har de varit här?

– Nej, men de har haft en specialuppspelning på vårt

GRUNDMURAT
Bara några meter från den israeliska muren ligger Banksys nyöppnade hotell.

Wisam Salsa

fjärrstyrda piano, svarar receptionisten och ler gåtfullt, som om han vore del av en teateruppsättning.

Han informerar om att museet, som handlar om Palestinas historia, är gratis för hotellgästerna. Och jag får inte missa galleriet med palestinsk konst en trappa upp. Eller kanske kan en guidad tur i Betlehem vara intressant?

Ja, utbudet är stort på the Walled Off Hotel. Den som blir inspirerad av Banksy kan till och med prova på att måla på muren. Sprayburkar finns att köpa i butiken intill, "Wall Mart".

TIDPUNKTEN FÖR HOTELLETS öppnande är, liksom allt annat, väl genomtänkt. I år är det 100 år sedan den brittiska regeringen skrev under Balfour-deklarationen, som lovade det judiska folket ett nationellt hemland i Palestina – vilket blev ett avgörande led i staten Israels bildande 1948.

"Det är exakt hundra år sedan som britterna tog kontroll över Palestina och började möblera om med kaotiska resultat... det kändes som ett bra tillfälle att reflektera över vad som händer när Storbritannien fattar ett stort politiskt beslut utan att riktigt förstå konsekvenserna", skrev Banksy i ett pressmeddelande inför öppnandet.

Hotellet var tidigare en keramikverkstad och förberedelserna sägs ha pågått i över ett år. Men projektet har hållits topphemligt ända fram tills dörrarna slogs upp i början av mars.

Föreståndaren Wisam Salsa är den som haft kontakt med Banksy kring hotellets tillkomst.

Men alla frågor som handlar om hans samarbete med konstnären, inklusive hur mycket Banksy har varit i Betlehem det senaste året, avfärdar han med att: "det är privat".

– Banksy har alltid varit intresserad av situationen i Israel och Palestina. Han var en av de första konstnärer som målade på, och protesterade mot, muren. Han tog sig in i Gaza 2015 för att visa sin solidaritet med palestinierna efter kriget 2014. Så

det är inte så konstigt att han fortsätter att manifesteras att denna mur är ful och borde försvinna, säger han.

Wisam menar att hotellet kommer att gynna Betlehem på flera sätt. Hittills har man anställt över 50 personer, alla lokalbor. Han är även övertygad om att det kommer att locka fler turister till Betlehem och spå på den Banksyturism som redan existerar i form av guidade Banksyturer och souveniraffärer. Bara några timmar efter att bokningen öppnade var det nästan fullt i tre månader framåt.

EN AV DEM som hängde på låset framför sin dator i Liverpool var Stephen Norris, 33. Vid frukosten diskuterar vi nattens upplevelse i den israeliska militärbarracken. Stephen säger att han kände sig säker, trots närheten till muren, soldater och riktiga övervakningskameror.

– Väl inne på hotellet tycker jag inte man tänker på att muren är så nära.

Stephen driver ett galleri på nätet och har varit ett Banksyfan i tio år. Det är andra gången han besöker Palestina för att se Banksys konst och efter några minuter förstår jag att han vet det mesta som finns att veta om Banksy.

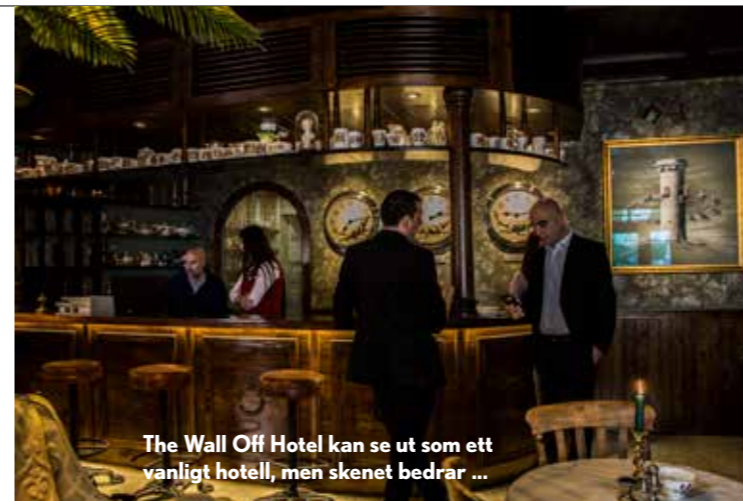
– Den här är förmodligen värd cirka 2 000 kronor, säger han och fingrar på hotellnyckeln – ett betongblock av muren i miniatyr. Och om det hade stått Walled Off Hotel på den hade den varit värd minst 7 000 kronor, fortsätter han.

I fickan har han stoppat på sig tre stycken Walled Off olivtvålar, som andra gäster (till exempel jag), lämnat kvar.

– De är nog värda runt 200 kronor eftersom det står "not tested on animals, tested on orphans" på baksidan (inte testade på djur, testade på föräldralösa), säger han.

Så fort han fick höra talas om hotellet bestämde han sig för att resa hit. Förutom två nätter i *Budget Barracks* har han även bokat *Presidential suite* och *Artists suite*. Presidentsviten är utrustad med jacuzzi, bar, bibliotek, hemmabio och har "allt som en korrupt statschef behöver", enligt hotellets webbsida.

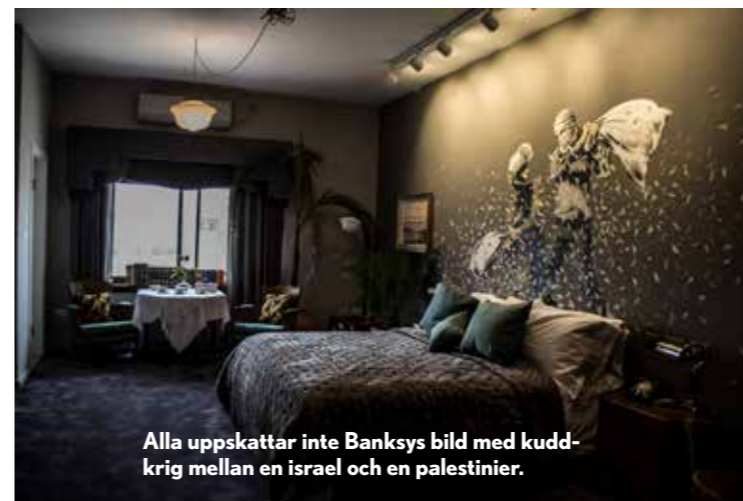
ETT UTTALAT SYFTE med hotellet är att välkomna israeler, något som väckt frågor, eftersom det i princip är olagligt för israeliska medborgare att ta sig hit. De får inte besöka område A på Västbanken, vilket innefattar Betlehem bland annat. (Se kartan.) Nu har Banksy i och för sig valt att placera hotellet i område C, som officiellt kontrolleras av israelisk militär och därmed faktiskt är tillåtet för israeler. Men för att ta sig dit måste de

The Wall Off Hotel kan se ut som ett vanligt hotell, men skenet bedrar ...

Blommor i stället för molotovcocktail. Banksy-bild på muren.

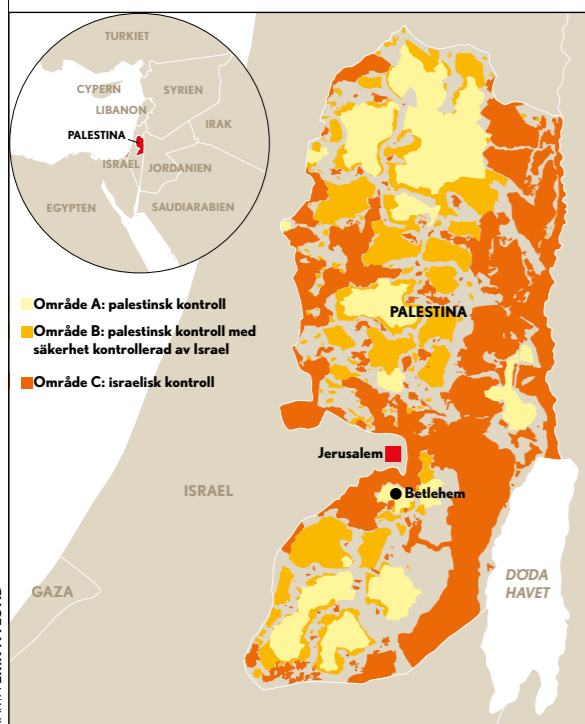

Alla uppskattar inte Banksys bild med kuddkrig mellan en israel och en palestiner.

Den israeliska barriären planeras bli 710 kilometer lång.

Västbanken är sedan Osloavtalet 1993 uppdelat i vad som kallas A, B och C-områden. Område A är under palestinsk kontroll, område B under palestinsk civil kontroll men säkerhetskontrollen delas av Israel och den Palestinska myndigheten. Område C kontrolleras helt av den israeliska armén och utgör 60 procent av Västbankens totala territorium.

KARTA ERIK NYLUND

igenom vägspärren – där det finns röda skyltar som varnar för att det är livsfarligt, förbjudet och strider emot israelisk lag att ta sig in.

– Vi välkomnar alla från hela världen som vill lära sig mer om fred, inklusive israeler, säger Wisam Salsa.

Men hur ska de komma in?

– Det är deras problem. Det är deras regering som förbjuder dem från att komma hit, inte vi. Under Banksyprojektet *Santa's Ghetto* i Betlehem år 2007 tog sig många israeler hit. Det finns alltid ett sätt för den som verkligen vill, säger han.

KNAPPAST OVANTAT har hotellet genererat en hel del kritik. Bland fredsaktivisterna menar vissa att det normaliserar konflikten och stödjer så kallad "ockupationsturism" – som livnär sig på konflikten. Andra är skeptiska till projektets brist på transparens och undrar hur Banksy fått tillstånd från den israeliska militären att förverkliga sitt kontroversiella projekt – med tanke på att det ligger i område C. Men Wisam Salsa

besvarar kort frågan med att de endast har ansökt om och fått tillstånd av palestinska myndigheter.

Det finns också de som tycker att projektet är kommersiellt och frågar sig vart vinsten går – även om webbsidans Q&A svarar att Banksy "inte kommer att se en penny" utöver vad han själv lagt ut. Efter att allt gått jämnt upp kommer hotellet att lämnas över som en lokal verksamhet.

Enligt Wisam Salsa är de som kritiserar projektet bara avundsjuka.

– Det här är ett stort och unikt projekt. Sedan vi öppnade har jag sett massor av palestiniere som reser hit för att besöka det. De som är negativa är de som hade velat vara en del av det. Och de som påstår att det här är en normalisering av konflikten har ingen aning om vad vi håller på med.

I BETLEHEM, som med sina 25 000 invånare är en relativt liten stad, går ryktena heta kring hotellet, dess tillkomst och Banksy. Killarna som säljer vatten och souvenirer vid vägspärren utanför hotellet säger att israeliska soldater bru-

OLAGLIG BARRIÄR

DEN ISRAELISKA barriären är fortfarande under bygge och planeras bli 710 km lång när den är klar. Vissa delar består av mur, andra av stängsel. Den byggs av Israel, som hävdar att den är nödvändig för att skydda landet mot självmordsbombare. 2004 slog den Internationella domstolen i Haag fast att den strider mot internationell rätt.

Stephen Norris

kade hålla till i byggnaden. En kvinna som driver ett pensionat precis intill hävdar att Banksy stulit hennes idé, att hon var först med att ha ett hotell intill muren. Många jag talar med i Betlehem tror att Banksy är ett helt team som opererar under ett namn.

Alla kan historien om familjen som gjorde sig en förmögenhet när de högg ut målningen som Banksy gjorde på deras husvägg på en soldat som inspekterar en åsnas legitimation (*Donkey Documents*, 2007) och lät sälja den på auktion i USA. Eller familjen i Gaza som inte kände till Banksy och lurades att sälja sin järndörr med Banksys målning på den grekiska gudinnan Niobe som sörjer sina döda barn, för en struntsomma.

FATEN NASTAS, 41, från Betlehem är konstvetare och installationskonstnär. Hon var den första som tog initiativ till att bjuda in konstnärer att måla på muren år 2004, då tre mexikanska muralmålare kom till Västbanken och gjorde de första kända målningarna på Betlehems sida av muren.

Faten är kluven till hotellet. Egentligen gillar hon Banksy, att han är solidarisk med palestinierna och de tidigare målningar han har gjort på muren.

– De är smarta, imponerande och helt olik palestinsk konst. Men nu är jag lite osäker. Från att ha satt sitt finger på problemet går han in i ett projekt som känns väldigt kommersiellt. Jag trodde hans grej var att konst skulle vara tillgänglig för alla. Men att öppna ett hotell är en helt annan sak.

Faten tycker också att hans nya målningar inifrån hotellet visar på en förmildring av hans tidigare budskap, till exempel tavlan på den israeliska soldaten och palestiniern som har kuddkrig med varandra.

– Jag tycker att det är en förenkling av relationen mellan den ockuperade och ockupanten.

Hon tror inte att israeler kommer att ta sig till Betlehem för att besöka hotellet.

– Det är ju olagligt. Det står ju på de röda skyltarna att israeler som försöker ta sig in riskerar sina liv.

Däremot är hon positiv till galleriet, som ger omvärlden möjlighet att upptäcka palestinsk konst. I en ljus lokal på andra våningen på hotellet, också med fönster mot muren, finns verk av kända palestinska konstnärer som Suleiman Mansour, Anisa Ashkar, Tayseer Barakat, Amer Shomali och Khaled Hourani. De har alla palestinskt ursprung men bor och verkar på olika håll, från Västbanken till Gaza, Syrien, Israel och Libanon.

Curatorn, Housni Alkhateeb Shehada, säger

att det palestinska ofta handlar om den politiska situationen och muren.

– Men palestinsk konst är omfattande. Den behöver inte vara sorglig och mörk, även om den på något sätt reflekterar den verklighet vi lever i. Det

politiska budskapet kan vara komplext och subtilt. De senaste åren har palestinsk konst uppmärksamats mer internationellt. Det tror Alkhateeb Shehada beror på att många palestinier har studerat på konstskolor utomlands men också i Israel och Palestina.

På frågan om han i förberedelserna inför utställningen stött på Banksy svarar han att om det var så skulle han inte berätta det.

– Men jag tycker det är mindre viktigt. Min uppgift är att uppmärksamma de palestinska konstnärerna. Jag har haft helt fria händer med den här utställningen och det är jag tacksam för.

NÅGRA DAGAR SENARE får jag ett meddelande från Stephen Norris. Det går rykten om att Banksy var på hotellet samma natt som vi var där. Stephen har haft en händelserik resa; han har målat på muren, sett militärer besvara palestinska protester med tårgas och gummikulor. Sista natten fick han sova i *Ghost suite*, ett okänt, hemligt rum som inte nämns på webbsidan. Och så bestämde han sig för att köpa en tavla av Suleiman Mansour för nästan 450 000 kronor. På flygplatsen blev han fast i förhör efter att man i hans bagage hittat *Gaza in crises* av Noam Chomsky och Ilan Pappé, som Stephen hade inhandlat i hotellets bokhandel. *“They asked why I was carrying propaganda! WTF, I went for the arts!!”* skriver Stephen.

På något sätt känns Stephen som den typiska gästen på The Walled Off Hotel. Alltså, långt ifrån en vanlig turist. Och hotellet kommer säkert att fortsätta locka folk som söker något utöver det vanliga. Om det däremot uppfyller Banksys önskan om att vara ”ett botemedel mot fanatism” är tveksamt. Möjligen kan man drabbas av Banksy-fanatism. En sak är i alla fall säker. Ett besök på hotellet, Betlehem och muren, inte nödvändigtvis i den ordningen, blir en ögonöppnare. ■

ANNA JONASSON är frilansjournalist och arbetar med radio, press och webb. Hon har rapporterat från olika håll i världen och under perioder bott på Västbanken.

” Har jag träffat Banksy? Det är mindre viktigt.”

KÄND MEN HEMLIG

BANKSY ÄR en pseudonym för en engelsk graffiti-konstnär, aktivist, filmregissör och målare. Trots att han varit aktiv i många år har han lyckats hålla sin verkliga identitet hemlig.

Ofta är hans verk politiska eller sociala kommentarer som han målar på gator, väggar, gatuskyltar och broar i städer runt om i världen. Banksy har målat nio motiv på muren mellan Israel och Västbanken, samtliga är målade på den palestinska sidan.

FRÅN 300 KRONOR

THE WALLED OFF HOTEL har nio rum, varav det billigaste alternativet är en sängplats i militärbarracken för omkring 300–500 kronor per natt. Det dyraste är Presidential Suite som kostar cirka 8 500 kronor och rymmer fyra personer.

Sober engelsk tesalong med utsikt över muren.

Änglar med syrgasmasker svävar ovanför det fjärrstyrda pianot, där triphop-gruppen Massive Attack just haft "konsert".

